

مؤسسه آموزش عالی علامه محدث نوری (ره)

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد در رشته علوم اقتصادی

موضوع:

تورم ، رشد اقتصادی و سپرده های بانکی

کاربردی از الگوی خود رگرسیونی با وقفه های توزیعی (ARDL)

استاد راهنما:

دکتر امیر منصور طهرانچیان

استاد مشاور:

روزبه بالو نژاد نوری

دانشجو :

مریم صالحی

شهریور ۱۳۹۱

تقدیم به :

مادرم

دریای بی کران فداکاری و عشق

که وجودم برایش همه رنج بود

و وجودش برایم همه مهر.

پدرم

که از نگاهش صلابت

از رفتارش محبت

و از صبرش ایستادگی آموختم.

و خانواده عزیزم و همسر مهربانم که ادراک لحظات ناب باور بودن، لذت داشتن و عظمت رسیدن به تمام تجربه

های ارزنده زندگیم مدیون حضور سبز آن هاست.

تشکر و قدر دانی:

"من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق"

با سپاس از درگاه خداوند منان که نعمت علم و پژوهش را به من عطا فرمود و توفیق یافتنم تحصیلاتم را در این مقطع به پایان رسانم.

لازم می دانم از کلیه کسانی که به نحوی در انجام این پژوهش همکاری و مساعدت داشتند بدین وسیله تشکر نمایم به ویژه از استاد گران قدر جناب **دکتر طهرانچیان** که با راهنمایی های ارزشمندشان در مراحل مختلف این تحقیق مرا همواره مورد لطف خویش قرار دادند. همچنین دیگر اساتید محترم و آقای حسین قربانی که برای به ثمر رسیدن این تحقیق زحمات زیادی کشیدند.

چکیده

در ادبیات اقتصادی یکی از نقش های مهم سپرده ها این است که زمینه ای مناسب برای سرمایه گذاری فراهم می کنند. هدف اصلی این تحقیق این است که اثر متغیرهایی همچون نرخ تورم و رشد اقتصادی بر حجم سپرده های بانکی ایران (۱۳۵۲-۱۳۸۸) را در نظام بانکی کنونی مورد بررسی قرار دهد.

(، ضرایب $ARDL$ برای این منظور، با استفاده از روش اقتصادسنجی الگوی خود رگرسیونی با وقفه توزیعی) الگوی نیمه لگاریتمی پیشنهادی برآورد شده اند. علاوه بر این، از الگوی تصحیح خطا به منظور ارتباط دادن نوسان کوتاه مدت متغیرها به مقادیر بلند مدت آنها استفاده شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که در کوتاه مدت و بلند مدت، تورم اثر کاهنده و معنی دار و رشد اقتصادی اثر فزاینده و معنی دار بر میزان سپرده های بانکی کشور می گذارند.

واژگان کلیدی : نرخ تورم ، رشد اقتصادی ، حجم سپرده های بانکی ، الگوی خود رگرسیونی با وقفه های توزیعی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ب	عنوان.....
ت	تقدیم به.....
ث	تشکر از.....
ج	چکیده فارسی.....
فصل یکم - مقدمه و کلیات	
۲	۱-۱. مقدمه.....
۳	۱-۲ اهمیت موضوع.....
۴	۱-۳ فرضیه های تحقیق.....
۴	۱-۴ خلاصه و مراحل روش تحقیق.....
۵	۱-۵ تعریف واژگان و مفاهیم تخصصی.....
فصل دوم - مروری بر ادبیات موضوع	
۸	۲-۱. مروری بر ادبیات موضوع از دیدگاه نظری.....
۸	۱-۲-۱. جایگاه سپرده های بانکی در اقتصاد کلان.....
۱۱	۱-۲-۲-۱. مفهوم سپرده های بانکی و انواع سپرده ها.....
۱۱	۱-۲-۲-۱. مفهوم سپرده های بانکی.....
۱۲	۱-۲-۲-۱. انواع سپرده های بانکی.....
۱۶	۱-۲-۳-۱. مفاهیم و تعاریف پس انداز.....
۱۶	۱-۲-۳-۱. انواع پس انداز.....
۱۷	۱-۲-۳-۱. جایگاه قرض الحسنه در نظام بانکی ایران.....
۱۹	۱-۲-۳-۲-۱. قرض الحسنه در قانون.....
۲۲	۱-۲-۳-۲-۱. قرض در لغت و فقه.....
۲۲	۱-۲-۳-۲-۱. قرض الحسنه.....
۲۳	۱-۲-۳-۲-۱. قرض و عقود با بازده.....
۲۳	۱-۲-۴. تئوری تقاضای پول فریدمن.....
۲۷	۲-۲. مطالعات تجربی.....
۲۷	۱-۲-۲. مطالعات داخلی.....
۳۲	۲-۲-۲. مطالعات خارجی.....

فصل سوم _ روش تحقیق

۳۵۳-۱. منابع و روش جمع آوری داده ها.
۳۵۳-۲. روش تحقیق.
۳۵۱-۳-۲. روش اقتصادسنجی.
۳۷۱-۱-۳-۲. سری های زمانی پایا.
۳۹۲-۱-۳-۲. آزمون ریشه واحد
۴۰۳-۱-۳-۲. آزمون دیکی- فولر و دیکی- فولر تعمیم یافته.
۴۴۴-۱-۳-۲. آزمون ریشه واحد بر اساس شکست ساختاری.
۴۵۵-۱-۲-۳. الگوی پویای خود رگرسیون با وقفه توزیعی.
۵۲۳-۳. معرفی الگو.

فصل چهارم- یافته ها

۵۵۴-۱. روند متغیر های پژوهش.
۵۵۱-۴-۱. روند تولید ناخالص داخلی ایران.
۵۶۲-۴-۱. روند تورم در ایران.
۵۷۳-۴-۱. روند حجم سپرده های بانکی.
۵۹۴-۲. برآورد الگوها.
۵۹۱-۴-۲. نتایج آزمون دیکی- فولر تعمیم یافته جهت بررسی پایایی متغیرها.
۶۱۲-۴-۲. برآورد مدل با استفاده از روش ARDL.

فصل پنجم- نتیجه گیری و پیشنهاد

۶۷۵-۱. نتیجه گیری.
۶۸۵-۲. پیشنهاد ها بر اساس یافته های تحقیق.
۷۰منابع.

فصل يكم :

مقدمه و كلييات

۱-۱. مقدمه

بدون شک یکی از اساسی ترین اهداف کشورها به ویژه کشورهای در حال توسعه در دنیای کنونی، دستیابی به حداکثر رشد اقتصادی است. در این میان طبق نظریات اقتصادی و تجربه کشورهای توسعه یافته، یکی از مهمترین عوامل لازم برای دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه گذاری است. در حقیقت رشد اقتصادی بدون انباشت سرمایه عملی نخواهد شد. لذا، (بدون در نظر گرفتن پس انداز خارجی) مهمترین عامل تأمین کننده منابع لازم برای سرمایه گذاری پس انداز داخلی است. در کشور ما پس انداز داخلی از دو بخش اصلی تشکیل شده است. یک بخش پس اندازی است که در بخش دولتی شکل می گیرد و تا حد زیادی بستگی به عملکرد بخش نفت و درآمد حاصل از صادرات نفت و بازار دارد. بخش دیگر پس انداز بخش خصوصی است که شامل پس انداز خانوارها و یا بنگاه های اقتصادی بخش خصوصی می باشد.^۱

در هر نظام برای رسیدن به اهداف اقتصاد کلان، سیاست پولی؛ به کمک شبکه بانکی می تواند بیشترین نقش را ایفا کند. از این رو سپرده ها که عمده ترین بخش پس اندازهای خصوصی و اصلی ترین عامل تجهیز منابع در مؤسسات مالی هستند از اهمیت خاصی برخوردارند. از آن جا که رفتار سپرده گذاران تحت تأثیر شاخص های کلان اقتصادی قرار می گیرد، شناسایی عوامل مؤثر بر میزان سپرده های بانکی از اهمیت زیادی برخوردار است.^۲

در این پژوهش تأثیر نرخ تورم و تولید ناخالص داخلی که از عمده ترین شاخص های اقتصاد کلان هستند بر حجم سپرده های بانکی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. برای این منظور، تحقیق حاضر در پنج فصل سازماندهی شده است. در ادامه فصل حاضر، به بیان اهمیت موضوع پرداخته می شود. سپس، فرضیه های تحقیق و خلاصه ای از مراحل روش تحقیق بیان می گردد. در فصل دوم از این پژوهش، به بیان ادبیات موضوع در دو بخش مبانی

۱. مجتهد، احمد و کرمی، افشین (۱۳۸۲)

۲. خادم، بهمن (۱۳۸۷)

نظری و مطالعات تجربی پرداخته می شود. فصل سوم به بیان روش تحقیق و فصل چهارم به ارائه یافته های تحقیق پژوهش حاضر، اختصاص می یابد. هم چنین، در فصل پایانی نتیجه گیری تحقیق و پیشنهادها بیان می گردد.

۲-۱. اهمیت موضوع

در اقتصاد پولی^۱، روابط بین متغیرهای اسمی و نیز متغیرهای بخش اسمی و واقعی اقتصاد بررسی می شوند (۲۰۱۰). بین متغیرهای اسمی، حجم پول و نقدینگی، از اهمیت بیشتری در کنترل پولی اقتصاد برخوردارند. همچنین، سپرده های بانکی بخش قابل توجهی از متغیرهای فوق را تشکیل می دهند. نسبت سپرده های بانکی به نقدینگی نزد بخش خصوصی نیز یک شاخص بسیار مهم در ارزیابی اعتماد عمومی به سیستم بانکی محسوب می شود. علاوه بر این، با عنایت به نقش بانک ها به عنوان واسطه های مالی، سپرده های بانکی به طور مستقیم عرضه وجوه لازم برای سرمایه گذاری را تعیین می کنند. با عنایت به موارد فوق، مطالعه و شناسایی عوامل مؤثر بر میزان سپرده های بانکی نقش مهمی را در تنظیم سیاست های پولی ایفا می نمایند. با وجودی که مطابق با ادبیات اقتصادی، نرخ سود، یک عامل سنتی و مؤثر بر حجم سپرده های بانکی محسوب می شود، اما رفتار سپرده گذاران مستقل از تغییرات شاخص های کلان اقتصادی نخواهد بود. در حقیقت، نوسان متغیرهای کلان، تصمیم گیری و نوع واکنش سپرده گذاران به عنوان واحدهایی که با انگیزه های مختلف بخشی از نقدینگی نزد خود را سپرده گذاری کرده اند، تحت تأثیر قرار می دهد. در اینجا ارزیابی تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر میزان سپرده ها به خصوص در اقتصادهایی که نوسان های بیشتری در شاخص های کلان را تجربه می کنند، از ضرورت بیشتری برخوردار می گردد. بین متغیرهای کلان، نرخ تورم و درآمد ملی، دو

شاخص عمده و اصلی محسوب می شوند. در حقیقت، از آنجا که نتایج حاصل از اجرای کلیه سیاست های اقتصادی در نهایت در این دو شاخص تبلور می یابند، بنابراین، در ارزیابی عملکرد یک اقتصاد، این شاخص ها از اهمیت بیشتری برخوردار هستند.

اقتصاد ایران در خلال نیم قرن اخیر، نوسان در نرخ تورم و رشد اقتصادی را نیز تجربه کرده است. در پژوهش پیشنهادی، به عنوان یک مطالعه موردی، تأثیر نرخ تورم و درآمد ملی بر میزان سپرده های بانکی کشور (۱۳۵۲-۱۳۸۸)، به طور تجربی مورد بررسی قرار می گیرد.

۳-۱. فرضیه های تحقیق

با توجه به تعریف و بیان مسأله ، فرضیه های پژوهش حاضر به صورت زیر تعریف می شوند:

۱- نرخ تورم، اثر غیر مستقیم و معنادار بر میزان سپرده های بانکی کشور می گذارد.

۲- تولید ناخالص داخلی، اثر مستقیم و معنا دار بر میزان سپرده های بانکی کشور می گذارد.

۴-۱. خلاصه و مراحل روش تحقیق

در این پژوهش، داده ها و اطلاعات مورد نیاز به روش کتابخانه ای جمع آوری شده است. داده های آماری، شامل سری زمانی متغیرهای تولید ناخالص داخلی، نرخ تورم، میزان سپرده های بانکی در دوره سال های ۱۳۵۲-۱۳۸۸ ، هستند. به منظور بر آورد تأثیر نرخ تورم و رشد اقتصادی بر حجم سپرده های بانکی، از الگوی

اقتصادسنجی خودرگرسیون با وقفه های توزیعی^۱ استفاده شده است.

در این پژوهش، به منظور بررسی اثر نرخ تورم و تولید ناخالص داخلی بر میزان سپرده های بانکی، الگوی زیر

پیشنهاد می شود:

$$DEP_t = f(GDPR_t, INF_t, \dots) + U_t \quad (1-1)$$

در رابطه فوق، DEP_t ، $GDRP_t$ ، INF_t به ترتیب حجم سپرده های بانکی، تولید ناخالص داخلی (به

قیمت ثابت سال ۱۳۷۶) و نرخ تورم هستند. U_t نیز بیانگر جزء اخلاص الگو است.

الگوی فوق به روش رگرسیون خود بازگشتی با وقفه های توزیعی وبا استفاده از نرم افزار **Microfit.04**

برآورد می گردد.

۵-۱. تعریف واژگان و مفاهیم تخصصی

سپرده های بانکی^۲: شامل وجوهی است که از طرف مشتریان به صورت قرض الحسنه ویا به منظور ارتفاع

نزد بانک ها قرار می گیرد و به عنوان منابع لازم جهت اهداف پولی و سیاست های اقتصادی دولت توسط بانک

ها مورد استفاده واقع می شود.^۳

تورم و نرخ تورم^۱: روند فزاینده و نامنظم افزایش قیمت ها در اقتصاد را تورم می گویند. نرخ تورم برابر

1. Application of Autoregressive Distributed lags (ARDL)

2. Bank Deposits

4. Inflation Rate

۳. خدانی، زهرا (۱۳۹۰)

است با تغییر در یکی از شاخص های قیمت که معمولا شاخص قیمت مصرف کننده می باشد.^۱

رشد اقتصادی^۲ : کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولید شده توسط واحد های اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی می نامند.^۳ "افزایش تولید یک کشور در یک سال خاص در مقایسه با مقدار آن در سال پایه. به عبارت دیگر در سطح کلان، افزایش تولید ناخالص ملی یا تولید ناخالص داخلی در سال مورد بحث به نسبت مقدار آن در یک سال پایه، رشد اقتصادی محسوب می شود."^۴

-
1. <http://Politicalworld.blogfa.com/cat-12.aspx>
 2. Economic Growth
 3. <http://cbi.ir>
 4. <http://Politicalworld.blogfa.com/cat-12.aspx>

فصل دوم :

مروری بر ادبیات موضوع

۱-۲. مروری بر ادبیات موضوع از دیدگاه نظری

سپرده های اشخاص نزد بانک ها از ارقام مهم منابع مالی محسوب می گردند، زیرا که حساب سپرده ها چندین برابر سایر منابع مالی است. به همین علت تأکید بانک ها بیشتر بر روی سپرده های اشخاص بوده و همواره به دنبال آن هستند که سپرده گذاران بیشتری را جذب نمایند. اساساً سیستم بانکی متکی بر سپرده های اشخاص بوده و نظام بانکداری اسلامی نیز بر منابع سپرده ای تأکید دارد تا تغییرات زیادی نسبت به منابع بانک ها حاصل نشود. به واسطه اسلامی شدن بانک ها سپرده های اشخاص نزد آن ها بر حسب ماهیت سپرده و با مطابقت دادن آن ها با موازین شرعی، در سپرده گذاری تغییراتی حاصل نشده است.^۱

سپرده ها به عنوان ورودی های سیستم بانکی شناخته شده اند از این رو، موضوع سپرده اصلی ترین و یکی از مهم ترین عوامل و علل وجودی بانک ها به شمار می آید. بنابراین، ضرورت بررسی عوامل مؤثر بر حجم سپرده های بانکی به خوبی احساس می شود. بر همین اساس در فصل حاضر ادبیات مربوط به این موضوع در دو بخش نظری و تجربی ارائه می گردد.

۱-۲-۱. جایگاه سپرده های بانکی در اقتصاد کلان

امروزه با پولی شدن اقتصادها و در نتیجه جدا شدن پس اندازکنندگان از سرمایه گذاران، لازم است ابزارهایی به منظور انتقال وجوه از افرادی که دارای مازاد هستند به افرادی که با کسری مواجهند وجود داشته باشد. در حقیقت بازارهای مالی (نظیر پول و سرمایه) و نهاد های مالی (نظیر بانک ها و مؤسسات مالی و...) به عنوان

اجزای اصلی سیستم مالی، وظیفه انتقال وجوه را از افرادی که دارای مازاد می باشند به افرادی که با کسری مواجه اند بر عهده دارند. به عبارت دیگر ابزارهای مالی برای انتقال پس اندازها و تبدیل آن ها به سرمایه گذاری و واسطه های مالی هستند.

بازارهای مالی بازارهایی هستند که در آن ها دارایی های مالی مبادله می شوند. برخلاف دارایی های حقیقی یا دارایی های فیزیکی (ملمس)، دارایی های مالی نوعی حق یا ادعای یک واحد اقتصادی از دیگر واحدهای اقتصادی تلقی می شود. دارایی حقیقی برای دارنده اش خدمات فیزیکی ارائه می کند، اما دارایی مالی به عنوان ذخیره ارزش عمل می کند و دارنده آن انتظار دریافت درآمد از آن را در آینده دارد.^۱

بازارهای مالی به طور معمول به دو گروه اصلی بازار پول و سرمایه طبقه بندی می شوند. در بازار پول اسناد بدهی کوتاه مدت و در بازار سرمایه اوراق قرضه دراز مدت و سهام مبادله می شود.

الف- بازار پول

بازار پول وظیفه تأمین وجوه کوتاه مدت بخش خصوصی و بخش دولتی را به عهده دارد. مشارکت کنندگان در بازار پول افراد یا واحدهای دارای مازاد نقدینگی هستند که به عنوان پس اندازکننده از طریق غیر مستقیم (سپرده های بانکی یا اوراق کوتاه مدت) یا به طور مستقیم منابع خود را با سررسیدهای کوتاه مدت در اختیار واحدهای اقتصادی به منظور ارضای نقدینگی (به معنای کوتاه مدت آن) و نیز تأمین سرمایه در گردش است.

شناخته شده ترین مرکز برای بازار پول نظام بانکی است و مهمترین نهادهای عمده فعال در بازار پول عبارتند از: بانک های تجاری، بانک های تخصصی، بانک های پس انداز، مؤسسه های اعتباری غیر بانکی، شرکت های مالی وابسته به تولیدکنندگان، بانک های بین المللی، خزانه داری و بانک مرکزی.^۲

۱. منصف، عبدالعلی و منصور، نسرين (۱۳۸۹)

۲. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به: www.poolnewspaper.ir/post/70

ب- بازار سرمایه

بازار سرمایه به بازار داد و ستد ابزارهای مالی با سررسید بیشتر از یک سال و دارایی های بدون سررسید اطلاق می شود. این بخش از بازار مالی سهم مهمی در گردآوری منابع پس اندازی و تأمین نیازهای سرمایه گذاری واحدهای تولیدی دارد.

مهمترین کارکرد بازارهای مالی در اقتصاد ملی تجهیز منابع پس اندازی و هدایت آن به سوی فعالیت های مولد اقتصادی است. ضمن آن که تعیین قیمت وجوه و سرمایه، انتشار و تحلیل اطلاعات و توزیع ریسک اقتصادی نیز اغلب از کارکردهای این بازار است.^۱

در بازارهای مالی اغلب کشورها، بانک ها نقش مهمی را به عهده دارند و در تسریع گردش منظم چرخه اقتصادی از طریق منابع مالی جهت طرح های عمرانی و ایجاد و توسعه واحدهای تولیدی و طرح های اشتغال زا و اتمام طرح های نیمه تمام، جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص داده اند. از آن جا که بانک ها مؤسسات انتفاعی هستند و قسمت اعظم منابع خود را از محل سپرده های سپرده گذاران خود تأمین می کنند، لذا تصمیم سپرده گذاران در مورد انتخاب سبد دارایی شان می تواند تأثیر به سزایی بر حجم سپرده های بانکی داشته باشد.

بانک ها بخش عمده منابع خود را از محل سپرده های سپرده گذاران خود تأمین می کنند و تصمیم گیری افراد برای تعیین نوع پس انداز با توجه به تئوری پرتفوی، بستگی به عوامل متعدد از جمله بازدهی دارایی های جایگزین پول دارد.^۲

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به: www.poolnewspaper.ir/post/70

۲. منصف، عبدالعلی و منصور، نسرین (۱۳۸۹)

نقش تئوری پرتفوی ایجاد چارچوب ریسک – بازده برای تصمیم گیری سرمایه گذاران است. این تئوری که توسط هری مارکوویتز ارائه شده است، با تعریف کمی ریسک سرمایه گذاری، برای سرمایه گذاران در امر انتخاب دارایی ها و مدیریت پرتفوی، رویکردی ریاضی ارائه کرده است.^۱

۱-۲-۲. مفهوم سپرده های بانکی و انواع سپرده ها

۱-۲-۲-۱. مفهوم سپرده های بانکی

سپرده های بانکی شامل وجوهی است که از طرف مشتریان به صورت قرض الحسنه و یا به منظور انتفاع نزد بانک ها قرار می گیرند. مراد از سپرده کلیه وجوهی است که برای مدت معین یا نامعین به وسیله مشتری در اختیار بانک و یا مؤسسه اعتباری گذاشته می شود. سپرده های بانکی از منابع مختلفی به دست می آید که به طور خلاصه از درآمد اضافی مؤسسات و افرادی که موقتا احتیاج نبوده است، ولی همیشه در دسترس صاحبان آن باشد، تشکیل می شود.^۲

تعاریف متفاوتی از پول وجود دارد که از وظایف آن تبعیت می کند و در کل پول را وسیله مبادله، وسیله اندازه گیری ارزش های اقتصادی و وسیله ذخیره ارزش های اقتصادی می دانند. طبق این تعریف، غیر از اسکناس و مسکوک و سپرده های دیداری، سپرده های مدت دار نیز می توانند وظایف پول را انجام دهند. سپرده های دیداری فرق عمده ای با اسکناس و مسکوک ندارند اما سپرده های مدت دار از درجه نقدینگی^۳ پایین تری

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به: www.finance.blogfa.com/post-46.aspx

۲. خندانی، زهرا (۱۳۹۰)

برخوردار بوده و در مقایسه با سپرده های دیداری به سهولت نمی توانند جانشین اسکناس و مسکوک شوند. از این رو سپرده های مدت دار را شبه پول^۱ می نامند.^۲

۱-۲-۲. انواع سپرده های بانکی

"سپرده ها از مناظر متفاوتی همچون عملیات ربوی و غیر ربوی، هزینه جذب و نگهداری و میزان تأثیر بر حجم پول تقسیم بندی می شوند.

الف. انواع سپرده ها قبل و پس از عملیات بدون ربا

۱- انواع سپرده ها قبل از عملیات بانکی بدون ربا

الف) سپرده های دیداری: سپرده دیداری سپرده ای است که به حساب جاری مشتری بانک منظور می گردد و این طلب از بانک همیشه قابل وصول است.

ب) سپرده مدت دار: عبارت است از سپرده هایی که به موجب موافقت مشتری و بانک برای مدت معین به بانک واگذار می شود.

ج) سپرده پس انداز: عبارت است از منظور نمودن پول اضافی بر احتیاج مشتری به مدت نامعین به حساب مشتری.

1. Near Money

۲. منصف، عبدالعلی و منصور، نسرین (۱۳۸۹)

۲- انواع سپرده ها پس از عملیات بانکی بدون ربا

از تاریخ اجرای عملیات بانکداری بدون ربا بانک ها می توانند به قبول دو نوع سپرده اهتمام ورزند: الف) سپرده های قرض الحسنه، ب) سپرده های مدت دار. بانک ها سپرده های قرض الحسنه را به دو صورت جاری و پس انداز دریافت می نمایند.

سپرده قرض الحسنه جاری: حساب جاری که در دفاتر بانک ها به تقاضای اشخاص حقیقی یا حقوقی باز می شود، قرارداد دو جانبه ای است که رعایت مفاد آن برای بانک و مشتری الزامی است.

سپرده قرض الحسنه پس انداز: پس انداز سهمی از درآمد مردم یک کشور که به مصارف جاری و زود گذر تخصیص ندارد و صرف اندوخته و یا سرمایه گذاری پس انداز به امید تسهیل درآمد آتی که مؤثر در افزایش سرمایه ملی می باشد، می نمایند. بانک ها می توانند به منظور جذب و تجهیز سپرده ها، با اتخاذ روش های تشویقی امتیازاتی را به سپرده گذاران اعطا نمایند.

ب. انواع سپرده ها براساس هزینه جذب و نگهداری

سپرده ها بر اساس هزینه جذب و نگهداری به سه دسته اصلی تقسیم می شوند:

- ۱- سپرده های مجانی: عبارت از مجموع سپرده هایی است که بانک ها به عنوان امانتدار جهت جذب و نگهداری آن ها هزینه های مستقیمی به عهده ندارند و شامل سپرده های دیداری و سایر سپرده هاست.
- ۲- سپرده های ارزان قیمت: شامل مجموع سپرده هایی است که بانک ها به رسم امانت برای جذب و نگهداری آن ها تا حدودی هزینه های مستقیمی را بر عهده می گیرند و شامل انواع پس انداز قرض الحسنه ریالی و ارزی است. بر اساس ماده ۳ قانون بانکداری بدون ربا و ماده ۴ دستورالعمل اجرایی

قبول سپرده، بانک‌ها می‌توانند به منظور تجهیز سپرده‌های قرض الحسنه، بدون تعهد یا قرارداد قبلی به سپرده‌گذاران، در صورت لزوم هریک از امتیازات و جوایز را مطابق ضوابطی که به تصویب شورای پول و اعتبار خواهد رسید، به دارندگان سپرده‌های قرض الحسنه اعطا کنند.

۳- سپرده‌های گران‌قیمت: مجموع سپرده‌هایی را شامل می‌شود که بانک‌ها به عنوان وکیل برای جلب و نگهداری آن به نسبتی از کل وجوه، متقبل هزینه‌های مستقیم می‌شوند که شامل پرداخت سود انواع سپرده‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت ریالی و ارزی است.

ج. انواع سپرده‌ها از نظر مدت زمانی

سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار که رابطه بین بانک و سپرده‌گذار در آن‌ها را، رابطه بین وکیل و موکل تشکیل می‌دهد به سپرده‌هایی اطلاق می‌شوند که از سوی اشخاص، اعم از حقیقی یا حقوقی، برای مدت معین یا نامعین در اختیار بانک‌ها گذاشته می‌شود تا بانک به وکالت از سپرده‌گذاران این وجوه را بر اساس سیاست‌های پولی و بانکی از طریق مشارکت مدنی، مضاربه، جعاله، فروش اقساطی و... مورد استفاده قرار داده و منافع حاصل از عملیات مذکور را بر اساس قرارداد منعقد شده بین سپرده‌گذاران و بانک تقسیم کند.

بانک‌ها بازپرداخت اصل سپرده را تعهد می‌کنند ولی میزان سود از ابتدا معلوم نیست. آن‌چه مسلم است این سپرده‌ها به مصرف معاوضات شرعی می‌رسند و منافعی دارند که به نسبت مدت و مبلغ بین صاحبان سپرده تقسیم خواهد شد، سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار به دو صورت کوتاه‌مدت و بلندمدت دریافت می‌گردد.

د. انواع سپرده‌ها بر اساس میزان تأثیر بر حجم نقدینگی و پول کشور: